

Episcopatus ipsius initia monasterii ad Sabim Normannorum furore diruti restauratione nobilitata sunt. Ejus tempore, inquit Fulcuinus, de Gestis abbatum Lobiens. « Ecclesia nostra dedicatur ab ipso, evocato ad id opus et conjuncto sibi Dodilone Cameracensi episcopo, quod in basibus columnarum, quis quam partem dedicaverit, in promptu est cernere. » Anno 908, Aquisgrani degens Ludovicus rex, Stephani nostri supplicatione, collaborantibus Herimanno Agrippinensi archiepiscopo, clarissimisque aliis principibus, auctoritate sua, quæcunque ecclesie Leodiensi concesserat priorum imperatorum munificentia, confirmavit, Lobium videlicet, tecta et fossas; et ea pariter quæ ipse largitus fuerat Heribotheshemium nempe, atque Trajecti telonium et monetam.

A « Datum xv Kal. Febr. anno Incar. 908, ind. 11, anno autem regni domini Ludovici viii. » Diploma refert Chapeavillus, refert et aliud Caroli Simpleis anno, ut videtur, 915 quod silvam Testensem, quam sibi retinuerat Zuentiboldus, cum villam daret. Ecclesie Leodiensi concessit. « Datum viii Kal. Sept., ind. 3, anno 23, regnante Carolo rege gloriosissimo, redintegrante xviii. » Et quidem donum factum asserit rex interventu Stephani venerabilis Tungrorum episcopi nostre consanguinitatis affinis dilectissimi. Obiit an. 920, xiv Kal. Jun., cum præfuisset annis octodecim. Sepultus est sub altari S. Trinitatis, in crypta scilicet sancti Lamberti, regnante Conrado Romanorum imperatore hujus nominis primo.

VITA SANCTI LAMBERTI

EPISCOPI TRAJECTI AD MOSAM ET MARTYRIS,

AUCTORE STEPHANO EPISCOPO LEODIENSI.

(Apud Surium, Acta Sanctorum, 17 Sept., ex vetusto codice collato cum editione Chapeavilli.)

PROLOGUS

1. Domino Patri HERIMANNO archipresuli (493) STEPHANUS humilis Tungrorum episcopus (494). Cum quotidie aliorum explorari conerteretur actio, ac, si quid reprehensibile infuerit, maculare non differt probrosa intentio, delergenda penitus definitur merito culpata contagio, per quam et blasphemantium jam cesset cachinnalis derisio. Nam a quibusdam nobiscum agentibus festum sancti Lamberti, qui litteraria videbantur sibi met scientia præditi, non minimum sumus despectuosis risum injuriis lacessiti, quando quidem præscorum haud quaquam cato eloquio edita legebantur apud nos præfati Patris vita et passio, atque nulla propria officiorum cantabatur modulatio. Abhinc sane frequenti fratrum nostrorum precamine rogatus, sæpissimis vicibus exstiti coactus, ea omnia suscipere innovanda proprii impensione sensus, notamque hujusmodi infamie a nobis propellendam omnibus. Illis vero super hoc multimode argumentantibus, et agendum quamplurimorum similitudine stipulantibus animum revocans, restiti mente affectus, idque quod monerent, an bonum foret, procera hæsitazione intra memet sum questus.

2. Ecce tandem anguis syllogisticus per flexos globos late sinuatus, linguisque trifuleis squamea colla tumidus, lumina mei cordis infundendo mersus, hujusmodi dialecticæ nuntius mihi astitit fatus :

(493) Herimannus hic (apud Chapeavillum Herimannus legitur) fuit archiepiscopus Coloniensis.

(494) Stephanus fuit episcopus Leodiensis; sed quia episcopalis cathedra Tungris primo collocata fuit, atque inde Trajectum, et e Trajecto denique Leodium, Trajectensis ac Lodiensis episcopi a primo

B Omne, inquit, bonum utile, et omne utile bonum: utile bonum; nullum malum; nullum malum utile bonum; nullum bonum omne malum; omne malum nullum bonum. Ergo Creatori in suis sanctis laude celebratum, celebranti creature in suis studiis utile, bonum. Quodque meliorando optimum, nullum probatur existendo malum: e contra, quod absit, nam *sors omnia versat*, negligendo relictum, amborum esse nullum continet bonum. Tum equidem ei veracius credens, quæ vera a falsis jugi more solet esse secernens, aliquid monitis utilitatis consequi ex eo malui gestiens, quam muti tenacitate silenti, laboris fructu carere negligens.

3. Hoc itaque deliberavi generis consilium magis eligendo pertractans.

C Invoco non Driades nymphas, nec clamito Naiades,
Carmina quæ prodant, versus et comata dedant,
Nec peto Mercurium, lingua, sermone superbum,
Qui pennata ferat citius discutere verba,
Sed verum Dominum, cunctorum supplico regem,
Omnia qui tribuit, nunquam dispendia sentit.
Famine cuncta juvat, nil prorsus jussa retardant,
Arce poli residet, terram, pontumque gubernat.
Quæque (495) sic penetrat, ceu pugno cuncta re-

[cludat,

Is Pater et Proles, nec non et Spiritus almus,
Subsistens trinus, sed substans creditur unus.

sedis loco longo tempore etiam Tungrenses dicti fuerunt.

(495) Chapeavillus habet *omnia*: verum hujusmodi minutias, ne adnotata accumularem, in posterum præteribo.

...quas numerat nam subsistentia ternas,
Esse tamen proprium numerat substantia nullum,
Det pedibus lucere meis, det lumina cordis,
Auxilium misero dignetur dedere Verno [at. Vernæ].

4. Enimvero neque fastu superbiæ tumens, neque quemquam Patrum contemptu habens, quinimo prælibatæ utilitati parere libens, stylo præpollentioris ingenii eandem acceleravi comens. Exinde musicæ artis ratione authentica subnectuntur cum antiphonis responsoria nova, in quibus ordini lectionum series respondet tonorum, quatenus sibi æquando extendi quitur numerus ho-

rum. Adhuc etiam animi visu exstat delectabilis in tanti patroni immorari laude.

Cantica quapropter museo compta lepore (496) Succinctim replicant, ac ejus gesta renarrant. Quæ omnia, Pater, tuo sensui corrigenda committo, Notitia (497) veri, quo nunquam fallere nosti, Falsa sed ex viris prosternere cuncta moliris, Quæ majora fide debent, quam sensus haberi.

Quocirca in soliditate tui pectoris jam requiescat meæ vacillatio mentis viritum defensa, siquidem meretur, pedo tue pastoralitatis; sin autem, secretim castigata [at. castiga] leni virga tue paternitatis.

VITA SANCTI LAMBERTI.

CAPUT PRIMUM.

Nobiles sancti natales; præclara institutio; episcopatus Trajectensis, et ex eo depulsio.

5. Igitur gloriosus martyr Lambertus, et æterno Regi sacerdos dilectissimus, insigni ex prosapia Trajectensi vico exstitit oriundus. Hic denique puerulus apud parentes Christianissimos degens, et bonæ indolis esse incipiens, primævam statim suam ætatulam unda sacri baptismatis purificatam, Christo Domino consecravit, seque totum adhuc, prout novit et valuit, divinis voluntatibus mancipavit. Qua de re cælesti gratia præeunte, ejus affines unanimiter decrevere, ut, quem a pueritiæ annis vita illustrabat sanctitatis, auctoritas erudiret litteralis, juvaretque perducens ad fastigium summæ perfectionis. Hujus itaque consilii dispositione reperta, imo eam Dei disponente clementia, puer forma conspicuus, sensu docilissimus, peritissimis viris traditur educandus. Ecclesiastica religione admodum insignitur, et cælestium mysteriorum igneo amore penetratiter inflammatur, tantoque celerius liberalium fluentium epotavit, quanto ardentius in amore Dei se olim transfudit: nec celantur ei quæque obscura geruntur, quoniam nulla ad didicendum mora est, ubi Spiritus sanctus doctor est.

Instructus tandem divinis dogmatibus, et tum vigoratus monasticis sanctionibus (498), navit corde puer bonæ indolis regredi ad dogenitoris. Quod sagaci animo concepit, ad actionis usque perduxit. Tunc benignus charissimum pignus excipiens amabiliter,

Apud Chapeavillum est: *Musæ decompta*

Sic restitui ex laudata editione; nam in nostro perperam legitur *notitiam*. Melius codex noster in versu mox habet: *Falsa sed*: pro quibus ibidem est: *falsa sed ex uris*. De sanctionibus seu disciplinis monasticis

B intellexit spirituali mente non mediocriter eum transcendere annos pueritiæ.

Gaudebant ambo, Lambertus honore paterno, Et pater insignis Lambertus ex actibus almis.

Equidem puer strenuus, nitens totis viribus vir fieri perfectus, juxta Psalmographi vocem, ibat quotidie de virtute in virtutem (*Psalm. lxxxiii*). præparans ad illa peragenda, quæ incommutabilis Dei providentia per ipsum ante tempora sæcularia fieri prædestinavit opera. Quamvis juvenis esset ætate, morum tamen grandævus probitate, jactantiam vitabat, pompam sæculi viriliter conculcabat: quidquid habere poterat, pauperibus erogabat (499), condens cælo thesauros, ubi possideret eos, cum solutus feliciter transitoriis, vivere feliciter inciperet mansuris.

7. Eodem tempore Agius, pontifex Theodardus, et clarissimus Christi martyr futurus, vir sacerdotali reverentia plenus, et coram divinis aspectibus sacerdos beatificandus, in memorato superius vico episcopalem administrabat dignitatem. Huic memorabilis adolescens Lambertus nobilitate clientissimus, forma corporis elegantissimus commendatur, in aula regia educandus, ut velut pretiosus lapis, multiplicibus potiretur argumentis, et competens fieret cælestibus ornamentis. Tum sane columba Christi sine felle amaritudinis, Lambertus, videlicet alumnus laudabilis, solerte adhærens magisterio præfati antistitis, cœpit illum venerari sicut dominum, diligere quemadmodum patrem charissimum, et in cunctis actibus obsequi juxta edictum apostoli, ceu decebat servum Domini (*I Petr. ii.*) Enimvero ex tanti Patris con nihil habet Godeschalcus (*in Vita ejusdem Lambertus*); verum Sigebertus et Nicolaus in Vita dandis ipsum sub disciplina S. Landoaldi vitam monasticæ similem duxisse affirmant.

(499) Neque de hac in pauperes liberali misericordia meminit Godeschalcus.

sortio replebatur propensius gratia, ditabatur locupletius sapientia, augebatur quotidie meritum affluentia. Quod isdem antistes tacito [tacite] contemplans, et subtili indagazione perscrutans, quantus qualisque foret intellexit, ideoque totum se in ejus amorem transvexit, utpote in dilectum hæredem et gratissimum successorem (500).

8. Adeptus siquidem magni sacerdotis amorem et edoctus admodum tenere monita Scripturarum implebat duplex charitatis præceptum, diligens tota mente Deum, amplectensque proximum integro amore, sicut semetipsum. Parvipendebat præsentia, veluti devoverat in pueritia (501), æstimans pro nihil omnia, præter quod erat æternæ salutis gratia. Cœlestibus animo inhiabat, sese in holocaustum illi mactabat qui ei singulare desiderium factus erat. Postquam vero ab impiis interfectus, palmam beatitudinis sanctus percepit Theodardus (502), fidelis Trajectensium caterva, pio pastore viduata, cœpit vehementer perquirere alium similem sanctitate, quem in ejus loco posset subrogare. Diu quæsitis, scrutatisque omnibus, sanctior nemo inventus Lantberto. Hunc itaque ditatum honoribus sanctimonie, illustratum commereis parcimonie, Spiritus sancti præeunte clementia, plebs Trajectensium pariter congregata episcopum fieri elegit, et in loco magistri succedere acclamavit.

9. Regalis quoque celsitudo ac palatinorum procerum multitudo, ejus opinione cognita, illum in solio pontificali sine mora constituerunt sublimari. At vir mansuetus, omni bonitate refertus, et in humilitatis gradibus a Christo fundatus, indignum se mysteriis sacerdotalibus, multis denegavit prosecutionibus. Grandis, inquit, fratres mei, honor est pontificalis; sed grave pondus istius est honoris. Indignum me fore pronuntio; suscipere quod vultis, nequeo; vires mihi non suppetunt; sanctitatis opera non præsto assunt; vitæ innocentis regulam me tenere nequaquam cognosco: ideo gubernaculum ecclesiasticæ rectitudinis accipere diffido. Contra istiusmodi excusationis molimina Trajectensium caterva hujus responsionis intulit verba:

Prosapia polles, meritum lumine fulges,
Moribus ornaris, pietate coruscus habetis,
Omnibus excelsis; ideo nos undique pascet.

10. Hinc vulgari more frementes, strepituque populari super eum irruentes, dixerunt simul omnes: Lantbertus civis noster, operum plenitudine celebrer, oportet ut fiat episcopus noster; sic voluntas est Dei; sic principes statuunt regni. Illum omnis elegit clerus, universus acclamat populus. Sed vir humillimus cum pleniter adhuc his non

(500) Sanctum Lambertum sub Theodardi disciplina plurimum profecisse, etiam tradit Godeschalvus in Vita.

(501) Nescio an hic stricte nominis votum, an propositum sancti pueri indicare voluerit.

(502) Probabilius anno 669, die 10 Septembris. S. Theodardi martyrium apud Nemetes in Germa-

A acquiesceret petitionibus, altius commoti, et divina inspiratione accensi, a maximo usque ad minimum cuncti dixerunt ad illum: Non nos, Lantberte, diutius protrahas, sed pro certo scias, quia, velis, nolis, noster episcopus eris, et Trajectensium pastor vocaberis. Ita omni clero exclamante, et sic utroque sexu vociferante, clamor ad cœlum tollitur, et mens Lantberti tantis vocibus moderatur. Acquievit eorum petitionibus, suscipiens curam præsulatus, ne obedientiam desereret, quæ cœterarum virtutum comes esse assolet. Ita Dei dextera exaltatus, et episcoporum benedictione consecratus, in Trajectensis Ecclesiæ fascibus venerabilis Lantbertus pontifex est institutus.

B 11. Sortitus denique culmen religionis, perpetuæ studuit pietatis augere opera, qui pontificali auctus erat infula. Mactabat omni die holocaustum Domino, non ex alieno pecore, sed ex proprio corpore. Nec vacabat a missarum solemnibus, celebrans memoriam salutiferæ passionis, offerensque Deo libamen, pro quibus redditurum se sciebat rationem. Erat plane lætissimus facie, serenissimus mente, alloquio dulcissimus, conversatione mansuetissimus, mortuus terrenis voluptatibus, vivens divinis spiritualibus. In domo quippe illius veritas erat ei gloria, in operibus ejus æquitas splendebat et justitia. Instabat prædicationibus assiduis, arguens delinquentes sermonibus veritatis. Increpabat desides correptionibus temperantissimis, obsecrans recte gradientes exhortationibus paternis. Exuberabat eleemosynis, coruscabat miraculis, quosque monebat doctrinis informabat exemplis.

Nec stylo scribi, nec fas est promere verbis,
Quæ bona vir strenuus, divino munere fretus,
Edocuit verbis, ostendit denique factis.

D 12. Sed quia minime poterat lucerna, candelabro ecelitus imposita, latitare sub modii umbra, cœpit inter suos præcipuus haberi, quem talibus indicibus Christus Dominus mundo disposuit manifestari. Interæa longe lateque ejus sanctitatis diffusæ opinio pervenit ad notitiam regis Childerici, qui eo tempore inter Francigenas sceptrum obtinebat regni (503) quod Lantbertus pastor Ecclesiæ Trajectensis in famulatu Creatoris supereminens haberetur mortalibus cunctis. Unde factum est, ut cum summo honore veneraretur a rege, primumque gradum vindicaret amicitie ejus, exstans princeps amabilis in regni palatio, et pontifex affabilis in regali consilio. Illius providentia optimatum dirigebantur gesta; ipsius prudentia reipublice tractabantur utilia. Magnificabilis rex et exercitus, qui tanti sacerdotis parebant jussionibus!

Quamvis multa Deo servirent, crimine victo,

Attamen hortator scelerum per corda malorum

nia anno Christi 669 probabilius contigisse videtur. Et ideo initium episcopatus sancti Lambertii circa finem anni 669 vel initium 670 fuisse verisimile est.

(503) Childericus II ejus nominis, tunc Austrasie regnum obtinebat.

audit virus, gaudens in pejus abire.

ne genus hominum, cœlos ne possit adire.

Quapropter commovit odia, excitavit jurgia, vit Ecclesiæ pacem, posuit firmamentum formidinem. Rabie crudelitatis adeo corda num accendit, ut non viderent cœlum, neque darentur Dei judiciorum. Hoc itaque veneno membra diaboli graviter disperso, princeps interficitur, videlicet Childericus rex gloriæ. Mox etenim invidiæ pondus et odium adversus Dei famulum commovit Lambertum. Hinc illi rabie magis ac magis grassante et invidia illi nequiter exardescente, Lambertus sacerdos illi inelytus debiti honoris privatur dignitate ac de pontificali cathedra vir cœlestis ejicitur causa. Proh nefas! regalis interiit, sublimis, pravorum prævaluit iniquitas, sacerdotalis sanctitas est sanctitas, justitiæ profanata est æqui-

Heu! cogor scriptis depromere rem veritatem tunc suggestum Trajectensis Ecclesiæ latro mundus invasit inepte. Præsulatus nempe a sæculi miserrimus rapuit pompam, non ærennis vitæ palmam. Etenim usurpavit episcopatum, invasit, dominium, animarum exstitit latro, vitæ publicus prædo. Temeravit sacramenta nunci corporis, commaculavit apicem canonicæ indinis, violavit sanctuarium, profanavit sacramentum, confudit religionem, immutavit ordinem, perdidit innocentiam, captivavit naturam, aeternam debellavit, justitiam exhorruit, benedictionem habere contempsit, maledictionem acquisitionem timuit, nullum facinus exsecravit, nullum intactum reliquit. Monstravit verbo et opere mentis intentione ad regimen introductus vitæ Ecclesiæ. Plura referre pudet, quid doliter egisset.

CAPUT II.

De vita in monasterium, et vita ibi septennio: ejectio Pharamundi, sanctique in sedem restitutio.

At Lambertus, Christi athleta, clementer cuncta, præsulatus liquit sceptrum, commans curam ovium ei qui lavit baptismate, ac nit sanguine. Cumque discederet vir mitissimus, conviciorum injuriis addictus, et nunquam secundiam labefactus, omnis eum populus stabatur, omnis clerus lugebat, et eum prosequendo gementes, dicebant: Cui nos committis, et vigilantissime? Cui nos deseris, sacerdos missime? Quamobrem relinquis gregem deum, et quare supplicem clerum? Quis nos ab hoste tuebitur hostis? Quis orabit Deum pro nobis? Quis pestilentias depellet? Invadent nos omnes spaces, dilaniabunt nos ferocissimi hostes.

1) Duos tantum ejus seu discipulos seu famulum ad monasterium Stabulense comitatos testatur Godeschalcus. Præterea quæ Stephanus de Trajectensium in sancti præsulis sui vita, et hujus ad illos sermone refert, etsi a non abhorreant, ab ipso tamen Stephano aut citata aut amplificata, et pro suo ingenio ex-

A Nemo erit qui abigat, nemo erit qui renuat. Tu stabilitas fortium, reparatio debilium, defensor in adversis, decus in prosperis, pauperum consolator, orphanorum adjutor, viduarum receptor. Te cuncti sequemur, tecum omnes moriemur. Si superbi te despiciunt, et filii Belial persequuntur, nos oves tuæ diligimus et veneramur.

16. It oculo clamor fratrum, lacrymæque gementum.

Tunc Pater evectus, lacrymis ita fatur obortis:

Pro re pauca loquar:

Non pastor deerit vobis, non cura salutis.

Unum est, quod mando repetens, iterumque monebo:

O filii charissimi, et oves Pastoris summi, *Servite Domino in timore, et exsultate ei cum tremore* (Psal. 111). « Declinate a malo, et facite bonum (Psal. xxxvi); » aderit vobis fortissimus adjutor, qui est verus promissor, neque sinet perire, quos redemit sua passione Jesus Christus Dominus, qui est in sæcula benedictus. Post hæc sacras manus attollens, et oculos ad cœlum dirigens, benedixit clero et populo, consignans eos Christi signaculo. Quibus etiam dulciter omnibus exosculatis, ipse dominus cum paucis comitibus (504) quoddam monasterium petiit quod Stabulaus (505) olim vocabulum accepit. Ibi præsertim vir memorabilis, sequestratus a custodia Dominici gregis cum senatoribus cœli infra curiam terreni conversatus est paradisi.

C 17. Sub regulari disciplina illic monachorum vivebat caterva, quorum conversationem esse inter celestia plurimarum virtutum prodebant testimonia. Inter quos venit novissimus ordine, sed primus exstitit sanctitate; postremus numero, præcipuus exstitit devotionis studio. Hunc Patres monasterii ut charissimum Patrem recolebant; illi fratres universi assurgebant, ceu domino et patri. Quem Deus gratia perfuderat, omnibus bonis amabilis erat. Interea in præfato commorans cœnobio, famulabatur totis nisibus Deo, sitiens illi placere, cui se templum sponderat esse. Incumbebat creberrimis orationibus, tanto siquidem liberius, quanto a pastoralis cura quantisper fuerat alienatus. Quantam humilitatem erga prælatos exhibuit, quantam benignitatem apud omnes tenuit, nullus verbo explicare, nullus calamo potest comprehendere. Frugalitatem namque in eo laudari non est necesse, quam sic mirabiliter exercuit, ut ipsa macies corporis illum Domino comprobaret cunctis in odorem acceptum fore suavitatis.

D 18. Verum quid ad cumulum suæ perfectionis pietas voluit ostendere Omnipotentis, licet breviter commemorandum, præsentem tamen sermone non est transeundum. Cujusdam ergo noctis silentio, dum simul cum fratribus quiesceret in dormitorio, clam de lecto voluit surgere, ut prolixis orationibus posita videntur.

(505) Stabuletum, vulgo Stavelo, hodieque celebre est ordinis S. Bernardi monasterium in Arduenna, a sancto Remacle conditum, quem tunc etiam in vivis superfuisse ejus loci abbatem perperam credidit Nicolaus in Vita.

posset insistere attentius. Cumque suis alterum ex cothurnis acciperet, alterum eorum a manu lapsum est, feriensque soli pavementum, quieti fratrum incussit sonitum. At Pater eonobii expergefactus, et hujus arcani ignarus, dixit: Cujus reprehensibili audacia hæc modo contigit, negligentia, nostram morem expleat, crucem protinus adeat, et quod deliquit, diluat obedienter. Tunc Lanbertus, sacerdos patientissimus, spe firmissimus, et animo lætissimus jussionem prelati libentissime complevit, et ad crucem sicut ovis ad victimam properavit. Nil detulit secum ad humane frigus depellendum, nisi tantummodo unum, quo indutus erat, cilicium.

19. Et quidem nox illa vehementissimi algoris gelu fuit asperrima, ac nivali glacie frigidissima. Ardebat plane interius flamma paracleti Spiritus; ideoque exterius frigoris contempsit cruciatus. Stante vero illic sanctæ Trinitatis hostia, et infatigabiliter sui Salvatoris exorante suffragia, cœlum, ut veraciter credimus, ejus mundissimis patuit precibus, et ad supernos usque pervenit auditus. Ergo cum illud Davidicum mente caneret, et ore proferret: « Quando veniam, et apparebo ante faciem tuam, Domine (*Psal. XLII*)? » actum est cœlitus, ut galiorum cantus audiretur solito citius. Surrexerunt itaque fratres devoti, ut vigilias celebrarent more solemnium. Denique officio competenter peracto, exierunt omnes de sanetuario, gestientes domi ignem accendere, quo exuerentur validissimo frigore; quem nimia aviditate ambientes, et ut opportunum erat, undique circumdantes, abbas, dum astantes inspexit, Lanbertum desse cognovit. Percunctatus alios, ubinam esset venerabilis sacerdos, responsum est a fratribus illis, quod ipse foret qui crucem adire iudicatus fuisset.

20. Ad hæc abbas benignus in stuporem conversus, suspirans, imoque trahens a pectore vocem, inquit: Heu! nimis infelix, quæ te dementia cepit? Innocentem damnare nefas. Sacerdotem glacialibus pruinis destinare facinus est execrabile.

Sic mœrens dixit; post hæc astantibus inquit: Ite, fratres, ite, rogo celeriter, poscite Patrem nostrum humiliter, et ad nos veniat festinanter. At illi cursim properantes, et quod jussum erat perferentes, reppererunt mansuetissimum sacerdotem in frigore et nuditate mirabiliter Domino psallentem: Cor contritum et humiliatum, Deus, non spernas, sed benigne sacrificium nostræ servitutis accipias, ut ædificentur muri Jerusalem (*Psal. L*) » ad tui nominis gloriam et honorem, quod est benedictum in sæcula. Præterea cum constantissimus confessor Domini, et acceptabile sacrarium Spiritus sancti, ad sequentia psalterii intentionem cordis dirigeret sui, astiterunt missi fratres, pro reliquis veniam implorantes, et hoc ex præcepto abbatis nuntiantes.

21. Abbas, dulcissime pater obsecrat quo ad fra-

(306) Vox Græca *καυμα* Latine *testus* est: ideoque Stephanus, qui propter intensum frigus monachos ad hypocaustum congregatos indicare voluit, eam a-

tres quantotius abeas. Quorum verba non renuit, sed cum eis ad domum properavit, ubi monachorum turba indicibili eammate (306) erat coacta. Ipso domus intrante limina, et inenarrabiliter reflagrante ejus facie beatissima, abbas cum omni Christicolarum turba ad sancti Lanberti prostratus est vestigia. Quem actutum talibus allocuti sunt sermonibus: Ignosce nobis. Pater venerabilis, ignosce fratribus tuis, et ne reputes, suppliciter flagitamus, quod contra te sic insipienter egimus. Miserere precantibus, dans indulgentiam petentibus.

Ad quæ hæc responsum paucis ita reddidit heros: Ne, deprecor, charissimi, ne, deprecor, dicatis Domini, Surgite, obtestor, velocius, meis imo indulgete excessibus: nil adversum me deliquistis, quod valeam donare vobis. Quibus elevatis, et oppido anxiatas, lætus et hilaris Pater dixit amabilis: Quæro, Patres, ne turbemini diutius; haud me terruit frigoris impetus. Affuit mihi Protector vitæ meæ, custodiens me in necessitatis tribulatione, et exaudiens sua larga miseratione. Propter quod illi gratias rependite, et ejus nomen benedicite.

23. Hinc piæ manus cœlo intulit, fratrumque benedicens collegio dixit:

O Deus omnipotens, cœlestia lumine complens,
Qui cœlum, terras, pontum ditone gubernas,
Et sint cuncta tuis in tempore subdita votis,
Hos, exposeo, tuos benedic per sæcula servos
Protege ab insidiis, serva virtutibus almis,
Donec te videant, et cœli regna prehendant,
Te tribuente, Deus, qui nunc et semper in ævum
In triplici virtute tui benedictus haberis.

Igitur omnibus respondentibus Amen. Sic faciat Deus, cognoverunt senes cum junioribus quod immolentis præmiorum muneribus sanctum sublimasset Lanbertum Dominus. Deinde officia charitatis illi cupientes impertiri, et post certamen intolerabile amantissimum Patrem volentes reficere balneum illi parare studuerunt, et vestibus nitidis eum circumdederunt. Sic fortissimus Christicola et patientissimus Dei athleta post obedientiam honoratus, post tropæum sublimatur, non, ut promeruit tolerantiae sinceritas, sed, ut potuit mortalium possibilitas. Inter hujusmodi miraculorum insignia debebat Lanbertus Christi victima, extans quotidie sacerdos et hostia in odorem suavitatis accepta; crucifixus huic mundo, vivens Redemptori suo; dejectus a pestiferis hominibus, allectus a supernis civibus, pulsus ab episcopio, ascitus in æternitatis collegio; fugatus a cura ovium, invitatus ad cœli palatium.

23. Interea infelix pervasor Ecclesie Trajectensis, Pharamundus videlicet filius iniquitatis, falso nuncupatus pastor ovium, appellandus merito angelus tenebrarum, suis exigentibus culpis, plu-

le usus fuisse dicendus est; nisi locum illum vehementi igne æstuasse voluerit dicere. Chapeavillas habet medicabili caumate, atque ita sensus est integer.

in criminatus conviciis (507), expulsus est a
 icali cathedra, et ab eadem ejectus provin-
 aptem quippe annis præfuit ibi solum non
 nulla tamen die actionis profuit opere. Dig-
 idelibus in terra est persecutus, qui ma-
 Deo erat contrarius. Dilaniatus autem gra-
 opulus, et clementer Dei miseratione libe-
 ceperunt totis viribus, et multiplicibus ar-
 atis statuere, qualiter pontificem egregium
 rem modestum mererentur recipere Lan-
 n. Illo tempore Pippinus monarchiam regni,
 icipatum gerebat populi (508), vir armis
 us, et divinæ religionis cultor præcipuus.
 3. Lambertus percunctata mansuetudine, et
 dum cognita sanctitate, misit legatos ad mo-
 ium superius prælibatum (509), qui sanc- B
 eposcercerent Lambertum, quatenus dignare-
 nire ad regem, sui que præsulatus recipere
 stem.

Venientes illi, qui a rege fuerant missi, Lan-
 n sacerdotem hujusmodi sunt allocuti : Te,
 rex obsecrat, omnisque populus flagitat, ut
 asterio exeat, gregem, quem dudum non
 deliquisti (al., dereliquisti), recipias, et
 Domini, ut incepisti, perficias.

o senior (510) pro re lacrymis ita fatur obortis :
 rex, non ut decuit ; vixi, non ut debui :
 re ulterius non sum idoneus, præesse am-
 non concupisco, qui prodesse nulli valeo.

Subjungere viri, dicentes hæc Seniori :

orum nobilissime, te, sacerdotum sanctis-
 per charitatem Dei deprecamur, per amo-
 roximi obtestamur, ut nobiscum venias, re-
 que tuarum ovium dignanter recipias.

, ecce, gemens responsum hoc reddidit heros :
 ire, fratres, quod dicitis, non audeo ; regis
 m contempere non debeo ; proximorum ne-
 stibus subvenire cupio. Vobiscum ire non dif-
 ; quod jubetis incipiam : potens est Deus
 are, et ad finem certum usque perducere.

Hinc ergo beatissimus confessor Lambertus,
 commercium aggressus, multimoda exami-
 ne probatus, ad propriam sedem est reversus.
 sul sacratissimus, ac inenarrabili patientia
 nimus, gregem suum recepit, magnifice pro-
 et indefense custodivit. Quanta, illo regre-
 1) exultatio in universo efferbuerit populo,

A quis peritissimorum potest comprehendere scrip-
 to ? Exsultabant cælorum cives, individue Trini-
 tati referentes immensas præconiorum laudes.
 Gaudebat omnis terra, jubilans Domino in lætitia.
 Plaudebant universi in excelsis, et dicebant non
 tantum voce excelsa, quantum mente devota :
 Agamus gratiarum actiones Domino ; *visitavit* :
 enim nos, Oriens ex alto (*Luc. 11*) ; quoniam re-
 tribuit nobis Dominus pastorem nostrum Patrem
 et custodem nostri vigilantissimum.

Sic rex et populi, pariter dites et egeni,
 Psallebant alacres : resonabant undique laudes.
 Ita miles emeritus, vir permaxima tribulatione
 purgatus, digne ovium suarum, vocibus attollitur
 et in cathedra Trajectensium relocatur (511) de-
 center.

CAPUT III.

*Sancti episcopales virtutes ; diocesis ab eo lustra-
 ta : Taxandri ad Christum adducti ; martyrium :
 corporis translatio et sepultura prodigiis clara.*

26. Sublimatus namque iterum ad episcopale
 solium, tantis cepit sanctitatibus coruscare, quan-
 tis Dei pontificem constat decuisse. In corde illius
 sinceritas et legis plenitudo ; in ore ipsius veritas,
 et lenitatis pulchritudo ; in consilio ejus vigor et
 sapientia : in actibus suis æquitas et abundantia ;
 in conversatione ipsius innocentia et castitas ; in
 habitu ejus gloria et honestas. Erat nimirum fide
 constantissimus, spe firmissimus, charitate inte-
 gerrimus, insignitus, prudentia, præditus tempe-
 rantia, fortitudine roboratus, justitia locupletatus,
 honorum operum exhibitione singularis, doctrina
 et virtutibus admirabilis. Exornaverat illum pietas
 æterni Patris, sicut vitæ meritis, ita et prodigiorum
 miraculis (512). Personas potentium non respicie-
 bat, sed potius ad morum elegantiam intendebat.
 Quem religiosius vivere sciebat, illum eminentius
 honorabat. Omnibus omnia factus erat, ut omnes
 lucrifaceret (*I Cor. ix*).

27. Intra domus septa nunquam ejus ornabantur
 sedilia (513), sedolvebat in memoria humili, quæ
 possessurus erat in vita perenni. Vestimentorum
 tegumenta non adeo induebat pretiosa : primus ei
 amictus saccus erat silicinus. Studebat corpus hu-
 miliare in terris, quatenus anima exaltari mereret-
 tur in cælis. Lustrabat villas ac oppida, sibi a Christo
 commissa, sciens reperire homines, quos faceret
 æternæ hæreditatis consortes. His equidem sollicitu-

titulus est, et *dominum* significat. Hic de sancto
 Lamberto dicitur.

(511) Hæc circa annum 681 vel 682 contigisse
 jam diximus.

(512) Quæ miracula S. Lambertus episcopus pa-
 traverit, nullus veterum, quem quidem vidi, tradi-
 dit.

(513) Apud Mabillonium legitur : *Sed et in pri-
 vato se nunquam ornabat.* Lectionem codicis nostri
 retinendam puto, et Godeschalcum alluisse ad se-
 dile episcopale, quod dum munere suo fungeretur
 sanctus publice, de more episcoporum, exorna-
 tum habebat, privatim domui suæ vulgari utens.

1) Id est, accusationibus.

3) Pippinus, cognomento *Heristallus*, qui
 signatur, nunquam rex aut monarcha Fran-
 n fuit, sed major-domus, primum Austrasiæ,
 le totius monarchiæ ; sic tamen, ut præter ti-
 nihil ipsi regni potestatis ipsi deesset ; unde
 a nonnullis appellatus est. Hic autem per
 pain monarchiam regni tenuisse, sed ut ma-
 omus administrasse, dicitur ; cum Austrasiæ
 modo majoratu palatiiungeretur, quando
 us Lambertus in suam sedem restitutus fuit.
 9) *Stabuletum* scilicet, ubi inter monachos
 sticam vitam debebat.

0) *Senior* apud medii ævi scriptores honoris

dinibus serviens, et hanc justitiæ esuriens indeficienter habens, ingressus est Texandriam (514), paganorum erroribus deditam, et idolorum spurcitiis profanatam. Ergo cum inibi facundissimo sermone fidem catholicam cepisset disserere, paganenses (id est ethnici) ejusdem provinciæ in unum convenere, volentes prædicatorem veritatis discerpere, et post contumeliarum ludibria ad ignominiosæ mortis destinare tormenta. Quos ira et sævitia frendentes, et diabolico spiritu hæcchantes, confessor Domini Lantbertus intrepidus et fortis istiusmodi allocutus est verbis :

28. O viri fratres, quoniam estis sensus et rationis capaces, audite, quæso, patienter, et ea quæ dixerò vobis, animis rationabiliter intelligite vestris (515). Omnipotens Deus, Pater unigenitus, cujus ego sum servus, quique « solus habet immortalitatem et lucem habitat inaccessibilem (1 Tim. vi), » ipse unum de se genuit sine tempore Verbum, per quod fecit omnia ex nihilo, quæ sunt in hoc mundo (Joan. i). Quam sine initio nativitatem, et absque fine generationem admirari spirituali intellectu possimus, sed intueri visu corporali nequaquam valemus. Nec Pater anterior, nec Natus posterior est. Nam ex his duabus personis, sed una individua et incomprehensibili essentia, procedit Spiritus sanctus, Patri et Filio similis majestate, et consubstantialis indiscreta deitate. Hæc in personis Trinitas et in essentia una et coequalis divinitas, postquam ex nihilo creavit universum orbem, compegit ex limo terræ primum hominem ; cui dormienti costam abstulit, et de ea mulierem formavit (Gen. xii), ut ex eorum immaculata sobole apostatarum sarcirentur angelorum ruinae.

29. Quos in paradiso Deliciarum posuit, et ex omni ligno comedere jussit, tantumque a ligno Scientiæ boni et mali abstinere mandavit, ut per obedientiam, sine carnis morte, ad caelestem angelorum patriam quandoque potuissent transire, si se astringerent charitatis vinculo per obedientiam Creatori suo. Sed proh dolor ! invidia serpentis, homo cupiditatum illectus est illecebris, sicque per hoc morti obnoxius a paradiso est ejectus.

Nec solus meritam præsumptor senserat iram, sed secum omnem generis sui traxit propaginem, et in mortiferi facinoris invexit acerbiter. Hinc mundi princeps homines sibi subdidit omnes, donec is, qui egit (516), carnem de Virgine sumpsit, qua homines redimeret a reatu prævaricationis, quem pro infirmitate carnis malitia callidi seduxerat hostis. Quem vero ex Patre natum dixi sine tempore, ex intemerata genitrice, Maria videlicet semper Virgine, natus est in tempore, et ad electi similitudinem unus in utraque et ex utraque natura,

(514) Texandria, quam alii Thessandriam, Toxandriam scribunt, Belgii tractus est, cujus situs et limites sunt a Trajectensi oppido versus Septentrionem vix tribus milliaribus. Hinc Texandrorum apostoli nomen promeruit.

(515) Subdit hic prolixum sancti episcopi sermonem, quo Stephanus ipsum pro suo sensu doctrinam

A et Deus permansit cum Patre, et ad redemptionem nostram homo mortalis factus est ex Virgine matre. Qui verus Deus et homo prodiens ex Virginis utero, mortalium more est circumcisis, et ab Joanne in Jordane baptizatus. Deinde discipulos elegit ; plurima virtutum signa peregit, et quod veraciter erat, mundo palam declaravit.

30. Ad ultimum suæ voluntatis potestate animam suam posuit in cruce, ut nos redimeret suo sanguine, quos diabolus a prima mundi origine astrictos tenebat captivitati suæ. Celebrato tandem passionis mysterio, destructo mortis imperio, vivens die surrexit tertio, reddens nobis privilegium naturæ, quod in primo perdidimus parente. Sicque quadraginta diebus suis discipulis manifestatus, eisdem ad ultimum recumbentibus apparuit, et in universum orbem ire mandavit, ut remissionem peccatorum prædicarent, et quod didicerant, cunctis gentibus annuntiarent. Ac deum illis cæcatis celos rediit, et victor mortis ad dexteram assedit Patris. Qui Spiritus sancti charismate relecti in cunctis finibus orbis sunt dispersi, et hanc fidem annuntiarunt omnibus, quam nos indubitanter credimus, et vobis in ejus nomine et pro ejus amore constanter prædicamus. Hæc et his similia beato Lantberto prosequente, et mirabiliter evangelizante, conversi sunt ad fidem catholicam, quotquot erant præordinati ad vitam æternam. Tunc egregius doctor et facundissimus prædicator idola deiecit, populum baptisate sanxit, ecclesias construxit, sacerdotes ordinavit, totamque regionem illam Christo Domino consecravimus, et in servitutem Dei in perpetuum delegavit.

31. Interea talibus instaret curis dum pastor herilis, dimicans bella victoriosissimi Regis, ut præliator invictus et fortis, triumphalem palmam martyrii merito compos in hoc modo contulit illi (517). Duo siquidem fratres nequissimi, Gallus videlicet ac Rioldus vocati, adversus beati famulos insurrexerunt Lantberti, affligentes illos dira calamitate et multiplici. Quos cum antistes patientissimus humillimis, ut resipiscerent, exoraret precibus, et sæpissimis argueret increpationibus, tanto pertinacius gregem Ecclesiæ dilaniabant, quanto patientius, ut oves Domini, eorum sævitiam perfererent. Quocirca ponti fidei clientes et cognati qui erant prasapia nobilissimi, afflictione subjectorum instigantur, et ut maleficos persequi debeant, eo ignorante, communi consilio deliberant. Nam supradictorum fratrum protervia crescentis, et in malum perdurante, viros genere famosissimos, armis conspicuos, ab inchoato opere nequaquam (abundat nequaquam) pepigit animum revocant.

Christianam explicantem inducit.

(516) Id est, qui fecit seu creavit homines.

(517) Vitiosa est hæc periodus, quæ tamen scriptoris mentem satis exponit. Apud Chapeaville legitur : *Palmam martyrii Christus Dominus hoc modo contulit.*

Quid plura? Illos bello obpetierunt, utroque mortis piaculo indiderunt. Quibus ita interfectis et in inferni barathrum demersis, Dodo et eorum, qui multati fuerant, proximus affluere creditatem infandi suscepit criminis. Perseus quippe successionem ad satiam suam et immanitatem, non tamen ad suam utilitatem incolumitatem. Hic namque superbia tumore conciliis habitis et armis rigidus (518) lethum antistitis Lantberti ob consanguineorum nec corde cepit meditari, et ipsi opere insidiari. sibi socios copulans audacter iniquos et admodum fortissimos, Leodium adierat, quo caeteris (519) his diebus forte manebat. Eadem nocte rex dignissimus corona martyrii sublimantelictis in domo soporatis sodalibus, adoranda perrexit solitarius, quam diutissime producit infatigabiliter persolvens, ad lucis crepusculum usque protelavit totamque spem suam in eo commisit.

caeus astrigeras jam sol migrabat ad arces,
in nubibus et roseis tenebras aurora fugabat,

Pater memorabilis domum repetiit, discipulos non excitavit, et ut matutinales hymnos securesent, eisdem imperavit.

Quibus strenuo, et velut decebat, religiose letis, ipse Dominus jejuniis et orationibus diutius fatigatus: qua de re famulis suggestus, ad lectum regredi est compulsus, quatenus lassitudinem vexati corporis quantisper quietaret soporis. Sed frustra ibi querebat levamentum nullam volebat habere mollitiem. Cortenim suum, quod per diem sine remissione habebat, per noctem sine intermissione affigebundatus nempe dudum sacro baptismo, natum sacerdotali consecratione, paraclitico us purgabatur illustratione, candidus ad ultimum proprio cruore. Nondum vero obdormierat, licet quiescere exspectabat, cum unus (520) ex illis domo foras exiit, et hostilem cuneum eminemire conspexit. At ipse concitus intro rediit, id viderit, suis comitibus nuntiare non distulit, omnes illi in stuporem formidinis subito

domnum pontificem non fuerunt excitare. Praestolati sunt diu silenter, donec appropinquarent adversarii venientes.

Sed neque transiliendum periculo, quod quicum exercitum sequentibus a tergo omnipotens Dei ostendit celsitudo.

licam scriptis, clamabo vocibus altis,
ut ab integro saeculorum noscat ut ordo.

1) Ita restitui ex Chapeavillo, cum in codice mendose legeretur: consiliis habitus et arigidus.

2) Ita etiam habet Chapeavillus. Idem Stephanus de S. Lantberto agens denuo utitur, sic in *Cathedra vir caelebs ejicitur*. Forte insistenti castitatem voluit denotare, vel allud vocis *etymon*, de quo Festus apud Robertum Stephanum in thesauro ait: *Caelibem dictum mant, quod dignam caelo vitam agat.*

A Viderunt plane signum mirabile instar crucis Dominicae supra domum pontificis rutilare, quod praesplendore claritatis nec visu erat facile nectitu affabile (effabile) ulli. Hoc utique Christus Dominus ideo voluit ostentare mortalibus, ut per id liquido daretur intelligi illum veraciter redemptum sanguine Christi, atque crucifixum desideriis mundi. Cum autem Dodo ferocissimus, armis nequitiae accinctus, junctis sibi nefandis complicitibus, ad villam pervenisset superius nominatam, cepit minister malitiae arma concrepare, socios provocare, et sanctum Dei sacerdotem hac illaque bacchando perquirere. Hinc satellites, vesani lictoris jussis obsecundantes, effractis foribus, diruptisque sepibus, sicut inter oves lupi, cortem atrociter sunt ingressi.

33. Continuo Lantbertus, Dei agonitheta fortissimus, armorum congressione expergefactus (521), a lecto surrexit, ense manu corripuit, et contra hostes dimicare deliberavit. Nec mora existit sententiam prioris animi mutavit, gladium in terram projiciens, et haec corde dicens: « Eripe me de inimicis meis, Deus meus, et ab insurgentibus in me libera me: quoniam neque iniquitas mea, neque peccatum est, propter quod insurrexerunt adversum me fortes et iniqui. Ecce synagogae potentium quaerunt animam meam, quam deprecor ut suscipias in pace, qui es mirator et misericors, Domine (Psalm. LVII). » Haec itaque cum lacrymis B. Lantberto implorante, impii apparitores procaciter fremebant, lanceasque parietibus infigebant, et domum penetrare tentabant. At duo nepotes ipsius, Petrus videlicet atque Audolecus, fortiter eis resistebant, qui domum intrare volebant. Quibus ita frementibus et viriliter agentibus vir inquit serenissimus: Si me, filii, haec tenus veraciter dilexistis, nunc consilii mei obedite praecipis. Vestra Jesu peccata confitemini, et orate pro invicem, ut salvemini. Sic pastor sanctus dixit. Contra sic Audoletus respondit: Ignem, Pater charissime, ignem minantur mittere, quo domus haec incendatur, et nos pariter exuramur.

36. Ad haec vir venerabilis dixit: Nolite timere, filii, flammam incendii: certe potens est dextera Dei eripere nos a periculo imminente. Illos, ut timeo, sempiterna induet confusio: super nos, ut credo, Dei effloret sanctificatio. Attamen vos, qui rei fuistis in crimine (522), sententiam ultionis modo recipite, ne vos infernalis cruciet gehenna, sed expiatis perennis excipiat vita. Ita omnes

(520) Baldoveus is erat, teste Godeschalco in Vita de B. Lantberto.

(521) Hic discrepat Stephanus a Godeschalco, qui in S. Lantberto, non armorum strepitu, sed a Baldoveo famulo suo exitatum dicit; sed Godeschalci potior est auctoritas.

(522) Per crimen Godeschalco apud Chapeavillum, Stephanus et Sigebertus agnoscunt, eos ad praedictam Galli et Rioldi caedem suo sanguine expiandam a S. Lantberto inductos fuisse.

informans, et sacerdotali potestate corroborans, a penetrabilibus jussit nepotes egredi, quo mererentur fieri holocaustum regis æterni. Cum intrepidi ostio erupissent cubiculi, extemplo cædentibus adversariis, martyrio digni divini conspectibus sunt immolati. Inde Pater egregius, et pontifex constantissimus, pavimento soli in modum crucis proster-nitur, et misericordem Deum humillimis precibus deprecatur. Verum quid ejus felix anima tunc Deo fuerit locuta, quæ mortalis valet prodere lingua? Sed sine dubio talia petiit, qualia statim impe-trare promeruit. Ingressi autem intrinsecus adver-sarii furentes, interfecerunt omnes in ore gladii, quoscunque repererunt ibi.

37. Denique unus ex crudelissimo agmine, in-flammatus immanissimi furoris rabie, tectum de-super subiit, et beatum pontificem terræ prostra-tum inspexit: moxque diabolico spiritu exagi-tatus.

Percussit telo victurum in sæcula Christo.

Sic pretiosus Domini sacerdos Lambertus, testis gloriosus, felici martyrio est consecratus, taliterque regnum cælorum, quod diu desideravit, vivens et coronatus feliciter intravit. Jacuit quippe beati viri corpus exanime, perfusum sanguinis sui im-bre; sed anima ab angelis in cælum est evecta, et inter consortia supernorum civium collocata, ubi fruitur gaudens et exsultans societate apostolo-rum, glorificatione prophetarum, confessione mar-tyrum, cohæreditate confessorum, integritate vir-ginum, obtinetque palmam perennis gloriæ, et stolam jucunditatis æternæ. Corpus tandem sacro-sanctum pauci, qui evasere internecionis pericu-lum, navi velociter imposuerunt, et ad Trajectum

(523) Hisce indicat, ad S. Lamberti tumulum, ejusdem vocem inter cælestem melos auditam fuisse:

usque delatum in ecclesia apostolorum Principis honorifice sepelierunt.

Exanimis artus nec liquit cœlica virtus,
Monstravit populis, quantæ fuerit bonitatis
Hic, feritate furens quem Dodo peremerat amens.

38. Nam dum conderetur tumulo, immensus odor affuit e cælo, vincens omnia aromata suavitatis fragrantia. Nec defuit angelorum sublimitas ejus sarcophago, primorum dierum illum custo-diens tempore, ostendensque sui carminis proco-dia, quæ munerum præmia in cœlesti aula ejus possideret anima.

Ut subtilis erat dicti vox præsulis alma!
Illuc vicini multo admiramine ducti,
Sæpius accedunt, et quid sit, noscere quærent,
Qui sint, quidque canant, vel quæ sint munera vocis,
Sed tunc interius proprios extendere visus
Dum cupiunt, ea vox tenui subducitur aura,
Ut solet audiri, cum vas contingitur æris,
Et sonus assurgens paulatim dicitur astris.
At docte dum se retrahunt ut longius essent,
Dulcibus auditu resonabat vocibus aer (523).

Convenit etiam omnis pene provincia, de absentia ejus ingentes ineffabili mœstitia, et ad cælos alta usque emittentes suspiria. Complevit autem sacra-tissimus Lambertus pontifex et martyr Christi gloriosissimus cursum sui agonis xv Kal Octobr, regnante Deo vivo et vero in Trinitatis plenitudine, et unitatis majestate, cui exstat laus et sancto-rum jubilatio, necnon et perpes gratiarum actio, nunc et semper per immortalia sæculorum sæcula. Amen.

cæterum versus illos, ut sæpe alios hausit ex poetâ anonymo.

ANNO DOMINI DCCCCXXII.

HERVÆUS RHEMENSIS ARCHIEPISCOPUS

NOTITIA HISTORICA.

(Ex Gallia Christiana, tom. IX.)

Præsul ille, quem Flodoardus *Herivæum* vocat, « ex aula regis ad episcopatum assumptus est anno 900, vir genere nobilis, nepos videlicet ex sorore Huchaldi comitis; qui juvenis quidem ad hunc provectus est honorem, exsequentibus et rite celebrantibus ejus ordinatio-nem Riculfo Suessorum episcopo, Dodilone Came-racensi, Otgario Ambianensi, Mancione Catalau-nensi, Rodulfo Laudunensi, Otrifido Silvanectensi, cæterisque diocesanis consensum præbentibus, et decretum hujus ordinationis corroborantibus.

Qui mox huic adeo gradui sese exhibere stu-duit habilem, bonis omnibus præbens amabilem, ipsis etiam sensibus imitabilem: benignus amator existens pauperum, largus solator religiosorum, multumque misericors, recreator lugentium miserorum: ecclesiasticis apprime cantibus eruditus ac psalmodia præcipuus, et hujus exercitatione limatus, animo vultuque jocun-dus, suavis atque mitissimus, omnique bonitatē conspicuus, pater cleri, atque totius populi pie-patronus; tardus ad irascendum, et velox ad